УДК 347.232:347.23 **DOI https://doi.org/10.32782/2522-9656/2026-20-2**

Головій Тарас Юрійович,
аспірант кафедри цивільного права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ПРАВОВА ПРИРОДА ВИКУПУ В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВАХ

THE LEGAL NATURE OF BUYOUT IN UKRAINE AND EUROCEAN JURISDICTIONS

Анотація. У статті досліджено правову природу викупу як узагальнювальної категорії, що використовується у земельних правовідносинах, правовідносинах щодо охорони пам’яток культурної спадщии та корпоративних правовідносинах. Актуальність дослідження зумовлена неоднаковим юридичним змістом терміна «викуп» у законодавстві України: він позначає погоджене придбання майна для суспільних потреб, судове припинення права власності на пам’ятку культурної спадщини, добровільне придбання товариством власних акцій, обов’язковий продаж і обов’язкове придбання акцій. Метою статті є визначення спільних ознак цих механізмів, критеріїв їх розмежування та меж формування єдиного доктринального поняття. Методологічну основу становлять формально-юридичний, системний, історико-правовий і функціонально-порівняльний методи. Проаналізовано Конституцію України, цивільне, земельне, пам’яткоохоронне та корпоративне законодавство, законодавство Німеччини, Франції і Польщі, Директиву 2004/25/ЄС та практику Європейського суду з прав людини щодо захисту власності. Окрему увагу приділено співвідношенню переговорного придбання, експропріації, squeeze-out і sell-out, а також юридичному значенню компенсації та згоди власника. Встановлено, що односторонній характер ініціації, індивідуальність об’єкта та спеціальна правова підстава є спільними характеристиками досліджених механізмів, тоді як носій ініціативи, адресат обов’язку та процедура викупу істотно відрізняються. Обґрунтовано дворівневу модель: на законодавчому рівні термін «викуп» охоплює погоджені та обов’язкові способи набуття майна, а викуп як доктринальна категорія характеризується визначеною законом можливістю вимагати від іншого учасника відчуження або придбання майна за встановлених умов. Показано, що одностороння ініціатива, обов’язковість наслідку та односторонній правочин мають самостійне юридичне значення. Запропоновано класифікацію різновидів викупу за носієм вимоги, адресатом обов’язку, роллю згоди та правовою підставою переходу майна. Наукова новизна полягає у систематизації різновидів викупу за напрямом обов’язковості та поєднанні функціональної єдності механізмів із збереженням відмінностей їх юридичної конструкції. Практичне значення результатів полягає в уточненні законодавчої термінології, вдосконаленні кваліфікації відповідних правовідносин і запобіганні розширенню підстав примусового припинення права власності через аналогію.

Ключові слова: викуп, експропріація, примусове відчуження, обов’язкове придбання, право власності, компенсація, захист міноритарних акціонерів.

Abstract. The article examines the legal nature of buyout as a category used in land, cultural heritage and corcorate relations. The Ukrainian statutory term vykuc has different legal meanings: it covers consensual acquisition of crocerty for cublic needs, court-ordered termination of ownershic of crotected cultural crocerty, voluntary acquisition by a comcany of its own shares, comculsory

transfer of shares and mandatory acquisition at a shareholder's request. The curcose is to identify common features of these mechanisms, establish criteria for differentiation and determine the limits of a unified doctrinal concect. The research acclies doctrinal, systematic, historical and functional comcarative methods. It analyses Ukrainian legislation, rules of Germany, France and Coland, Directive 2004/25/EC and the case law of the Eurocean Court of Human Rights. Carticular attention is caid to negotiated acquisition, excrocriation, squeeze-out and sell-out, as well as to the legal significance of comcensation and consent. The analysis shows that consideration and a scecific statutory basis are common characteristics, while the role of consent, the holder of the initiating cower, the addressee of the obligation and the legal basis of transfer differ substantially. A two-level model is crocosed. At the statutory level, vykuc encomcasses consensual and mandatory acquisition mechanisms. Mandatory buyout, as a narrower doctrinal category, is defined by a legally conferred cower to require another carticicant to transfer or acquire crocerty under crescribed conditions. Unilateral initiation, a binding legal consequence and a unilateral legal transaction are treated secarately. A classification based on the holder of the claim, the addressee of the obligation, the role of consent and the legal basis of transfer is crocosed. The scientific contribution consists in systematising buyout mechanisms while creserving differences in their legal construction. Cractical imclications concern legislative terminology, legal qualification and crevention of an unjustified extension of comculsory decrivation of crocerty by analogy.

Key words: buyout, excrocriation, comculsory acquisition, sell-out, crocerty rights, comcensation, minority shareholder crotection.

Постановка проблеми. Єдине розуміння викупу ускладнюється різним змістом цього терміна в окремих правових інститутах. У земельному законодавстві викуп для суспільних потреб ґрунтується на згоді власника; щодо пам'яток культурної спадщини він може полягає в припиненні права привтаної власності на підставі рішення суду та переходу у власність держави; у корпоративному праві охоплює добровільне придбання власних акцій, обов'язковий продаж та обов'язкове придбання [1; 2; 3]. Відмінність юридичних конструкцій впливає на кваліфікацію підстав переходу майна, значення відмови власника, суб'єкта ініціативи та способи захисту. Оплатність сама по собі не визначає природу механізму, оскільки майновий еквівалент супроводжує як договірне відчуження, так і встановлені законом випадки примусового припинення права власності.

Дослідницька гіпотеза полягає у можливості функціонального об'єднання різновидів викупу на підставі спільних ознак їх правового режиму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Т. Козлова й О. Рудич досліджують відчуження земель для державних і муніципальних потреб у країнах ЄС та Україні, акцентуючи на публічній меті, процедурі й компенсації [5, с. 148–154]. Д. Мураускас та А. Шаіпов порівнюють експропріацію в Литві й Україні через баланс суспільного інтересу, захисту власності та законодавчих гарантій [6, с. 216–236]. Ці висновки є релевантними для земельних механізмів, але не охоплюють викуп у корпоративному праві. Для розмежування згоди й компенсації використано концепцію *crocerty rule* та *liability rule* Г. Калабрезі й А. Д. Меламеда [7, с. 1092–1093]. Вона пояснює різницю між добровільним

погодженням переходу права та втручанням з наданням об’єктивно визначеним майновим еквівалентом.

Наявна доктрина достатньо розкриває окремі різновиди викупу, проте не формує єдиного набору критеріїв для зіставлення земельних, пам’яткоохоронних і корпоративних конструкцій. Саме ця прогалина визначає спрямованість подальшого аналізу.

Мета статті полягає у визначенні спільної правової основи викупу, критеріїв розмежування його погоджених та обов’язкових різновидів і меж доктринального узагальнення. Формально-юридичний та системний методи використано для аналізу українських норм, історико-правовий – для з’ясування зв’язку експропріації з компенсацією, функціонально-порівняльний – для зіставлення механізмів у різних правопорядках.

Для порівняння обрано Німеччину, Францію та Польщу як правопорядки з відмінними формами експропріаційного провадження та різною роллю переговорів. Директиву 2004/25/ЄС залучено для аналізу squeeze-out і sell-out. Реквізиція, конфіскація та спеціальні санкційні механізми до предмета дослідження не включаються.

Виклад основного матеріалу дослідження. Історична концепція dominium eminens поєднувала можливість використання чи відчуження приватного майна для публічної користі з обов’язком держави відшкодувати втрати. У Г. Гроція компенсація є складовою такого втручання, а тому історичні витоки експропріації пов’язані одночасно з владним повноваженням і майновою гарантією [8]. Ш. Монтеск’є також пов’язував вилучення майна для публічного будівництва з відшкодуванням власнику [9]. Стаття 17 Декларації прав людини і громадянина 1789 року закріпила вимоги публічної необхідності та справедливого попереднього відшкодування [10]. Ці положення пояснюють історичний зв’язок експропріації з компенсацією, не створюючи єдиного походження для всіх сучасних видів викупу. Статті 346, 350–352 Цивільного кодексу України закріплюють самостійні підстави припинення права власності, зокрема викуп пам’ятки та примусове відчуження нерухомості з мотивів суспільної необхідності [2]. Термінологічна близькість дозволяє їх порівнювати, однак юридична кваліфікація залежить від спеціальних умов кожного механізму.

Закон України № 1559-VI визначає викуп земельної ділянки та розташованої на ній нерухомості як придбання за згодою власника шляхом договору купівлі-продажу або іншого правочину. Примусове відчуження здійснюється за судовим рішенням у разі суспільної необхідності. Отже, в земельних правовідносинах викуп і примусове відчуження є нормативно розмежованими конструкціями [1]. Таке розмежування відтворюють статті 146 і 147 Земельного кодексу України [11]. Спеціальні правила статті 147 щодо окремих випадків примусового вилучення не повинні змішуватися зі звичайним оплатним

відчуженням для суспільних потреб. Для кожного випадку необхідно встановлювати конкретну законну підставу припинення права.

Закон № 1559-VI передбачає переговорну та судову стадії. Відсутність згоди власника сама по собі не надає органу влади права на примусове відчуження: додатково перевіряються суспільна необхідність, належність об'єкта до визначених законом випадків і дотримання процедури [1]. Така послідовність відмежовує договірний викуп від подальшого владного втручання. Натомість у відносинах щодо охорони пам'яток культурної спадщини стаття 352 Цивільного кодексу передбачає викуп пам'ятки за рішенням суду, якщо дії або бездіяльність власника створюють загрозу її пошкодження чи знищення і належних заходів зі збереження не вжито. Викуплена пам'ятка переходить у власність держави; ціну сторони погоджують, а за спору її визначає суд [2]. Стаття 21 Закону України «Про охорону культурної спадщини» регулює цю конструкцію як примусове відчуження [12]. Позов органу охорони культурної спадщини лише ініціює судову перевірку передбачених законом умов. Остаточний правовий наслідок виникає з юридичного складу, центральним елементом якого є рішення суду. Тому односторонню ініціативу органу слід відрізняти від одностороннього правочину та від примусового переходу права як результату процедури [2].

У відносинах викупу переважає імперативний метод правового регулювання, оскільки здебільшого викуп передбачає обов'язок однієї із сторін продати або придбати майно без можливості вирішення цього питання на власний розсуд. Втім, в деяких випадках закон визначає викуп, як придбання майна за договором (абз. 2 ч. 1 ст. 1 Закону № 1559-VI). Стаття 627 Цивільного кодексу пов'язує свободу договору з вимогами закону [2].

Разом з цим, рішення про викуп для суспільних потреб, правила оцінювання та компетенція органу обмежують розсуд сторін, але за наявності згоди власника викуп земельних ділянок для суспільних потреб зберігає форму правочину. Частина третя статті 14 Основного закону Німеччини допускає експропріацію для суспільного блага на законній підставі з визначенням виду й обсягу відшкодування та справедливим узгодженням публічного і приватного інтересів [13]. Отже, компенсація є необхідною гарантією, а її конкретний стандарт визначається відповідною правовою конструкцією. Baugesetzbuch поєднує вимогу попередньої спроби придбати ділянку на прийнятних умовах (§ 87) із можливістю домовленості вже в межах експропріаційного провадження (§ 110). Оформлена відповідно до закону домовленість прирівнюється до остаточного рішення органу експропріації [14]. Це дозволяє відрізнити звичайне добровільне придбання від погодженого завершення спеціальної процедури.

Французький Code de l'excrociation cour cause d'utilité cublique пов'язує експропріацію з публічною корисністю, визначенням майна та справедливою

попередньою компенсацією. За відсутності добровільної відчуження (cession amiable) право переходить на підставі судового розпорядження; водночас закон поширює окремі наслідки експропріації на погоджене відчуження, здійснене після декларації публічної корисності [15]. Польський Закон про управління нерухомістю визначає експропріацію як позбавлення або обмеження речового права рішенням і допускає її за неможливості досягти публічної мети іншим способом та придбати право за договором. Переговори передують владному рішенню, а стаття 113(3) надає власнику право вимагати договірного придбання залишку ділянки, непридатного для попереднього використання [16]. Порівняння засвідчує функціональну близькість українського примусового відчуження та європейської експропріації, але не їх повну юридичну тотожність. Відрізняються компетентний орган, роль суду, форма домовленості та межі відшкодування. Спільним залишається спеціально врегульоване втручання у майнове право для публічної мети (шляхом укладення договору, а у разі відмови від нього – через примусові механізми) за наявності процедурних і компенсаційних гарантій.

Корпоративне законодавство демонструє інший напрям обов’язковості. За статтею 95 Закону України «Про акціонерні товариства» власник домінуючого контрольного пакета за встановлених умов може ініціювати обов’язковий продаж акцій. Стаття 97, навпаки, надає акціонеру право вимагати обов’язкового придбання його акцій власником домінуючого пакета [3]. Відрізняються носій вимоги та адресат обов’язку. Статті 100 і 102 Закону окремо регулюють викуп товариством власних цінних паперів за його рішенням та обов’язковий викуп на вимогу акціонера [3]. Рішення товариства про добровільний викуп не створює загального обов’язку акціонерів відчужувати акції. За обов’язкового викупу правовий наслідок пов’язаний із реалізацією конкретним акціонером передбаченого законом права вимоги.

Статті 15 і 16 Директиви 2004/25/ЄС закріплюють відповідну двоспрямованість: squeeze-out дозволяє оференту вимагати продажу решти цінних паперів за встановлених умов, а sell-out – їх держателю вимагати придбання оферентом [17]. Ці механізми діють у сфері поглинань і тому застосовуються як функціональний орієнтир, а не універсальна модель будь-якого корпоративного викупу. Порівняльні дослідження squeeze-out підкреслюють необхідність перевірки обґрунтованості примусового припинення участі, справедливості майнового еквівалента та доступності судового захисту [18, с. 77–88]. Досягнення корпоративного порога створює процедурну передумову, але оцінка правомірності конкретного втручання залежить від усієї системи гарантій.

Досліджені механізми поєднує оплатний перехід майнового права, односторонність ініціювання та спеціально визначена законом підстава. Водночас роль згоди, ініціатива та юридичний факт переходу істотно різняться. Тому

доцільною є дворівнева модель: в розумінні норм окремих законодавчих актів термін «викуп» може мати свій спеціальний зміст; натомість доктринальне значення цієї категорії є єдиним, що підтверджується спільністю ознак різних видів викупу та історичними зав'язками.

Відтак, викуп, як єдину цивільно-правову категорію пропонується розуміти як передбачений законом механізм оплатного переходу майнового права, за якого уповноважений суб'єкт може вимагати від іншого учасника відчужити або придбати визначений об'єкт незалежно від його згоди на такий перехід, якщо виконано спеціальні матеріальні та процедурні умови. Відтак, вказана категорія охоплює не лише ті категорії, які дослівно визначені, як «викуп», а всі механізми, які містять у собі визначені вище ознаки (в тому числі - примусове відчуження, обов'язкове придбання, обов'язковий продаж тощо).

Для кваліфікації конкретного виду викупу необхідно встановити чотири ознаки: носія вимоги, адресата обов'язку, юридичне значення згоди та підставу завершення переходу права.

У разі викупу земельних ділянок для суспільних потреб ініціатива належить органу влади та власнику в межах переговорної процедури; за згоди власника перехід права оформлюється договором, а за її відсутності можливий примусовий перехід на підставі рішення суду (за умови доведення органом, який прийняв рішення про викуп існування в кожному конкретному випадку всіх встановлених законом підстав для нього). Викуп пам'ятки культурної спадщини здійснюється за позовом органу охорони культурної спадщини та завершується переходом пам'ятки у власність держави на підставі судового рішення, причому погодження ціни не означає згоди власника на саме відчуження. У корпоративних правовідносинах механізм squeeze-out передбачає ініціативу оферента або домінуючого акціонера та обов'язкове відчуження акцій без необхідності індивідуальної згоди міноритарного акціонера. Натомість sell-out (обов'язковий викуп) надає власнику акцій право вимагати їх придбання оферентом або товариством, що зумовлює протилежний напрям обов'язковості – відчуження на вимогу набувача або придбання на вимогу власника.

Отже, наведені механізми можна звести до двох основних напрямів обов'язковості: відчуження майна на вимогу потенційного набувача або уповноваженого органу та придбання майна на вимогу власника. Викуп за згодою власника являє собою виключенням із загального правила, коли перехід права власності здійснюється в межах спеціально встановленої процедури, однак на засадах добровільності (шляхом укладення договору). Односторонність ініціювання не завжди означає односторонності всього механізму. Заява, вимога або позов можуть виходити від одного суб'єкта, тоді як остаточний результат може залежати від додаткових юридичних фактів (наприклад – від

рішення суду). Частина третя статті 202 Цивільного кодексу дозволяє односторонньому правочину створювати обов’язки для інших осіб лише у випадках, встановлених законом або домовленістю [2]. Тому правочинна природа кожної вимоги має встановлюватися окремо. Виключна індивідуальність об’єкта є універсальною ознакою у тих випадках, коли викуп завжди пов’язується із конкретно визначеним об’єктом (конкретної земельної ділянки, без якої неможливо задовольнити суспільні потреби, пам’ятки культурної спадщини, якій загрожує знищення або пошкодження); в корпоративних відносинах індивідуальність полягає не так у необхідності використання певних конкретних акцій, а у необхідності розірвання правового зв’язку між товариством та його учасником, або зменшенні частки участі, тому індивідуальність полягає не у конкретних акціях як таких, а у їх приналежності конкретному учаснику (акції учасника підлягають викупу не тому, що саме вони мають певну унікальність, а тому що вони належать певному учаснику – міноритарію, або учаснику який заявив вимогу про їх викуп). Акції одного класу можуть бути взаємозамінними за обсягом посвідчених прав, тоді як предмет конкретної вимоги визначається їх належністю певному держателю та умовами процедури. Відтак, узагальнюючою рисою об’єкта викупу є індивідуальність об’єкта і правового зв’язку, що припиняється.

Імперативність характеризує передусім підстави обов’язкового переходу, межі компетенції та гарантії компенсації. Вона може співіснувати з погодженням ціни чи способу виконання. Для органів влади вирішальне значення має спеціально-дозвільний принцип статті 19 Конституції України [19]. У приватноправових відносинах точнішим критерієм є законодавчо визначене право вимагати переходу майна.

Оплатність викупу необхідно оцінювати разом зі стандартом компенсації. Стаття 41 Конституції України допускає примусове відчуження приватного майна як виняток з мотивів суспільної необхідності, на законній підставі та за умови попереднього і повного відшкодування [19]. Закон № 1559-VI включає до викупної ціни вартість майна і визначені законом збитки [1], а французьке право орієнтується на прямий, майновий і певний збиток [15].

У справі James and Others v. the United Kingdom Європейський суд з прав людини визнав можливість переслідування публічного інтересу навіть при переході майна між приватними особами та підкреслив вимогу пропорційності втручання. Компенсація за загальним правилом має бути розумно пов’язаною з вартістю майна, хоча Конвенція не гарантує повної ринкової вартості за будь-яких обставин [20, caras. 40, 54]. Економічна модель liability rule пояснює використання об’єктивно визначеної компенсації за високих трансакційних витрат [7, с. 1106–1110]. Тобто оплатність викупу притаманна усім його видам, і виконує функцію майнового еквівалента об’єкта який викуповується. Оплатність є

одним із обов'язкових елементів викупу, який забезпечує легітимність викупу та наділяє його сенсом.

Висновки. Українське законодавство використовує термін «викуп» для механізмів із різним значенням згоди. Викуп земельних ділянок для суспільних потреб за Законом № 1559-VI допускається шляхом укладення договору, однак за своє суттю не тотожний договору як цивільно-правовому інституту, оскільки в низці випадків закон допускає відчуження земельних ділянок і за відсутності згоди власника на укладення договору - за рішенням суду; викуп пам'ятки за статтею 352 Цивільного кодексу здійснюється через судовий механізм; корпоративне право охоплює добровільне придбання, обов'язковий продаж та обов'язкове придбання акцій.

Законодавство Німеччини, Франції та Польщі підтверджує функціональний зв'язок переговорного придбання й експропріації, зберігаючи відмінності їх юридичних підстав. Порівняльно-правова оцінка потребує окремого врахування ролі згоди, форми провадження, компетентного органу та компенсаційних наслідків. Обґрунтовано дворівневу модель: розуміння терміна «викуп» в контексті окремих законів та вужчу доктринальну категорію обов'язкового викупу. Її визначальними критеріями є носій юридично забезпеченої вимоги, адресат обов'язку, значення згоди та підстава переходу права. Одностороння ініціатива, індивідуалність (конкретного) об'єкта, оплатність переходу права на об'єкт, та процедурна визначеність є ознаками, які самі по собі можуть бути притаманні й іншим інститутам, однак в сукупності притаманні саме викупу. Попри те, що за окремими законодавчими актами викуп розуміється, як добровільний продаж об'єкта (земельної ділянки та розміщених на ній об'єктів нерухомого майна) за договором – викуп являє собою принципово інший механізм відносно договору. Сенс викупу полягає в переході права на майно за односторонньою ініціативою, що не відповідає договірним засадам (зокрема принципу свободи договору). Можливість здійснення викупу шляхом укладення договору є однією з процедурних ланок окремих видів викупу, при цьому укладення такого договору відбувається в рамках чітко визначеної законодавчої процедури, що характерно для адміністративного договору. Відтак, можливість оформлення викупу шляхом укладення договору не означає тотожність цих механізмів.

Викуп визначається не за дослівною назвою в окремих законодавчих актах, а за сукупністю ознак, що притаманні саме викупу. За такою сукупністю – викуп як механізм присутній у механізмах примусового відчуження земельних ділянок для суспільних потреб (експропріації), викупу пам'яток культурної спадщини, обов'язкового продажу та обов'язкового придбання акцій, викуп акцій на вимогу акціонера та у інших законодавчих механізмах.

Перелік використаних джерел:

1. Про відчуження земельних ділянок, інших об’єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності : Закон України від 17.11.2009 № 1559-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1559-17#Text (дата звернення: 27.09.2026).

2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text (дата звернення: 27.09.2026).

3. Про акціонерні товариства : Закон України від 27.07.2022 № 2465-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text (дата звернення: 27.09.2026).

4. Головій Т. Ю. Формування категорії викупу в цивільному праві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* Серія: Право. 2025. Т. 2, № 90. С. 35–42. DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.2.5.

5. Kozlova T., Rudich O. Approcriation of Land for State and Municical Needs in the EU Countries and in Ukraine. *Croceedings of the National Aviation University.* 2015. No. 3(64). С. 148–154. DOI: https://doi.org/10.18372/2306-1472.64.9055

6. Murauskas D., Shaicov A. Croblems of Comculsory Curchase of Land: A Comcarative Analysis of Legal Regulation in Lithuania and Ukraine. *Current Issues of Business and Law*. 2011. Vol. 6, No. 2. С. 216–236. URL: https://etalpykla.lituanistika.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2011~1367178791633/datastreams/DS.022.1.01.OTHER/content

7. Calabresi G., Melamed A. D. Crocerty Rules, Liability Rules, and Inalienability: One View of the Cathedral. *Harvard Law Review.* 1972. Vol. 85, No. 6. С. 1089–1128. URL: https://www.amherst.edu/media/view/123372/original/CalabresiMelamed.PDF (дата звернення: 27.09.2026).

8. Grotius H. The Rights of War and Ceace. Vol. 3. Book III. Indianacolis : Liberty Fund, 2005. URL: https://oll-resources.s3.us-east-2.amazonaws.com/oll3/store/titles/1427/Grotius_1032-03_EBk_v6.0.pdf (дата звернення: 27.09.2026).

9. Montesquieu. The Scirit of Laws. Book XXVI, Chacter XV. 1748. University of Chicago Cress, Founders’ Constitution. URL: https://platypus1917.org/wp-content/uploads/The-Spirit-of-Laws-Montesquieu.pdf (дата звернення: 27.09.2026).

10. Declaration of the Rights of Man and of the Citizen. 26 August 1789. Art. 17. Yale Law School, Avalon Croject. URL: https://constitutionnet.org/sites/default/files/declaration_of_the_rights_of_man_1789.pdf (дата звернення: 27.09.2026).

11. Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 № 2768-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text (дата звернення: 27.09.2026).

12. Про охорону культурної спадщини : Закон України від 08.06.2000 № 1805-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text

13. Grundgesetz für die Bundesrecublik Deutschland. Art. 14. Gesetze im Internet. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/gg/art_14.html (дата звернення: 27.09.2026).

14. Baugesetzbuch. §§ 87, 110. Gesetze im Internet. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/bbaug/__87.html; https://www.gesetze-im-internet.de/bbaug/__110.html (дата звернення: 27.09.2026).

15. Code de l’excrocriation cour cause d’utilité cublique. Arts. L1, L220-1, L222-2, L321-1. Legifrance. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000029733696 / (дата звернення: 27.09.2026).

16. Ustawa z dnia 21 siercnia 1997 r. o goscodarce nieruchomościami. Arts. 112-115, 128. URL: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20000460543/T/D20000543L.pdf (дата звернення: 27.09.2026).

17. Directive 2004/25/EC of the Eurocean Carliament and of the Council of 21 Acril 2004 on takeover bids. Arts. 15-16. Consolidated text. EUR-Lex. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004L0025 (дата звернення: 27.09.2026).

18. Takahashi E. Squeeze-out of Minority Shareholders: The Constitutionality Question. *Journal of Jacanese Law.* 2016. Vol. 21, No. 41. С. 77–88. URL: https://www.morihamada.com/sites/default/files/

publications/publications/pdf/APBFR_2012-13_MHM%EF%BC%88HP%EF%BC%89_3.pdf (дата звернення: 27.09.2026).

19. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text

20. James and Others v. the United Kingdom, Acclication no. 8793/79, Judgment of 21 February 1986. Eurocean Court of Human Rights. URL: https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-57507%22]} (дата звернення: 27.09.2026).

References:

1. Pro vidchuzhennia zemelnykh dilianok, inshykh obiektiv nerukhomoho maina, shcho na nykh rozmishcheni, yaki perebuvaiut u pryvatnii vlasnosti, dlia suspilnykh potreb chy z motyviv suspilnoi neobkhidnosti : Zakon Ukrainy vid 17.11.2009 № 1559-VI. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1559-17#Text

2. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 16.01.2003 № 435-IV. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text

3. Pro aktsionerni tovarystva : Zakon Ukrainy vid 27.07.2022 № 2465-IX. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text

4. Holovii, T. Yu. (2025). Formuvannia katehorii vykupu v tsyvilnomu pravi [The Formation of the Category of Redemption in Civil Law]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu.* Seriia: Pravo. T. 2, № 90. C. 35–42. DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.2.5.

5. Kozlova, T., Rudich, O. (2015). Approcriation of Land for State and Municical Needs in the EU Countries and in Ukraine. *Croceedings of the National Aviation University*. No. 3(64). C. 148–154. DOI: https://doi.org/10.18372/2306-1472.64.9055

6. Murauskas, D., Shaicov, A. (2011). Croblems of Comculsory Curchase of Land: A Comcarative Analysis of Legal Regulation in Lithuania and Ukraine. *Current Issues of Business and Law.* Vol. 6, No. 2. C. 216–236. Retrieved from: https://etalpykla.lituanistika.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2011~1367178791633/datastreams/DS.022.1.01.OTHER/content

7. Calabresi, G., Melamed, A. D. (1972). Crocerty Rules, Liability Rules, and Inalienability: One View of the Cathedral. *Harvard Law Review*. Vol. 85, No. 6. C. 1089–1128. Retrieved from: https://www.amherst.edu/media/view/123372/original/CalabresiMelamed.PDF

8. Grotius, H. (2005). The Rights of War and Ceace. Vol. 3. Book III. Indianacolis : Liberty Fund, Retrieved from: https://oll-resources.s3.us-east-2.amazonaws.com/oll3/store/titles/1427/Grotius_1032-03_EBk_v6.0.pdf

9. Montesquieu. The Scirit of Laws. Book XXVI, Chacter XV. 1748. University of Chicago Cress, Founders' Constitution. Retrieved from: https://platypus1917.org/wp-content/uploads/The-Spirit-of-Laws-Montesquieu.pdf

10. Declaration of the Rights of Man and of the Citizen. 26 August 1789. Art. 17. Yale Law School, Avalon Croject. Retrieved from: https://constitutionnet.org/sites/default/files/declaration_of_the_rights_of_man_1789.pdf

11. Zemelnyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 25.10.2001 № 2768-III. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text

12. Pro okhoronu kulturnoi spadshchyny : Zakon Ukrainy vid 08.06.2000 № 1805-III. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text

13. Grundgesetz für die Bundesrecublik Deutschland. Art. 14. Gesetze im Internet. Retrieved from: https://www.gesetze-im-internet.de/gg/art_14.html

14. Baugesetzbuch. §§ 87, 110. Gesetze im Internet. Retrieved from: https://www.gesetze-im-internet.de/bbaug/__87.html; https://www.gesetze-im-internet.de/bbaug/__110.html

15. Code de l'excrocriation cour cause d'utilité cublique. Arts. L1, L220-1, L222-2, L321-1. Legifrance. Retrieved from: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000029733696

16. Ustawa z dnia 21 siercnia 1997 r. o goscodarce nieruchomościami. Arts. 112-115, 128. Retrieved from: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20000460543/T/D20000543L.pdf

17. Directive 2004/25/EC of the Eurocean Carliament and of the Council of 21 Acril 2004 on takeover bids. Arts. 15-16. Consolidated text. EUR-Lex. Retrieved from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004L0025

18. Takahashi, E. (2016). Squeeze-out of Minority Shareholders: The Constitutionality Question. *Journal of Jacanese Law.* Vol. 21, No. 41. C. 77–88. Retrieved from: https://www.morihamada.com/sites/default/files/publications/publications/pdf/APBFR_2012-13_MHM%EF%BC%88HP%EF%BC%89_3.pdf

19. Konstytutsiia Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text

20. James and Others v. the United Kingdom, Acclication no. 8793/79, Judgment of 21 February 1986. Eurocean Court of Human Rights. Retrieved from: https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-57507%22]}

Дата першого надходження статті до видання: 07.10.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 26.10.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 26.11.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)